

Augustini heb ik geen tijding hoegenaamd, hij schijnt de zaak als een staatsgeheim te behandelen.

„Scholte heeft te Amsterdam geoeftend, en te Gorem kamers gehuurd.“

„Het is thans zoo stil in deze streken opzettelijk Genderen“ (Donker Curtius schreef 10 Sept. ook reeds: „Na de prügelpartij te Gamenen schijnt Scholte de lust verloren te hebben om in Gelderland te prediken“), „dat men er niet meer van hoort spreken. Die tegen Scholte zijn, hebben uitgepraat, en die met hem zijn, schamen zig, men had te Genderen er op gerekend dat hij zoude blijven, en nu laat hij ze zitten! De zaken van Veen en Almkerk houden thans de aandacht bezig, en ik hoop dat die spoedig zullen afloopen, want hoe eerder de stal van Augias geruimd wordt des te beter. Scholte is vanwege het hof van Appel gesommeerd ter betaling van ruim f200. — Te Gorem moet het gelding excessief kostbaar zijn, door de menigvuldige getuigen.“

Den 21en Nov. komt het Prov. Kerkbestuur weer bijeen. Er zal nu door Verschoor wel een afschrift van het oude Gezangen-besluit ter tafel zijn geweest, zoodat de leden hebben kunnen hooren hoe de Prov. Synodus van 1808

„Inherenderende haar besluit van 1806 — nader bekrachtigd in 1807, oordeelt 't zelve, in den stijl der kerke, die even ver behoort verwijderd te zijn van gebieden, als geweld en heerschappij te oefenen over de conscientien der menschen, duidelijk genoeg te zijn om uit te drukken, de volstrekte verplichting van elken Predikant, de openbare godsdienstoefeningen onder haar Ressort dirigerende om op denzelfden voet en wijze de Evangelische Gezangen te gebruiken als de bij ons in gebruik zijnde Psalmen en Lofzangen.

De tegenstand tegen de Gezangen is reeds oud, want het stuk vervolgt:

„En daar de Synodus in ervaring is gekomen dat op sommige plaatsen onder haar ressort redeloos tegenstand in de Gemeente en disobedientie van deszelfs Predikanten gevonden word, zoo is 't, dat zij tot maintien van haar besluiten op dit respect:

„1e. Alle predikanten inuungeert om zich bij elke openbare godsdienstoefening conform derselver te gedragen, zoowel in het gebruiken van onze Psalmen als van de nu ingevoerde Gezangen, interdicende aan dezelve wel uitdrukkelijk alles wat strijdig is met het oogmerk dezer vergadering.“

De leden hebben nu ook eens kunnen hooren hoeveel manieren men in den goeden ouden tijd reeds kende om den Gezangen-plicht te ontduiken, want het stuk somt op:

„— als daar is 't heimelijk of meer openbaar vilipeerden der Psalmen of Gezangen, — Het noemen der Psalmwys, waarop eenig lied gesteld is, — Het alleen laten zingen der Gezangen eer nog des Heeren Woord der Gemeente is voorgelezen, — 't Schuilen agter een proteuze resolutie of belofte van indemniteit des kerkeraads of van anderen, — 't Gebrek van noodige gezangboeken, — in één woord alles wat verstrekken kan om de bedoeling der Synode te ontduiken, ja dezelve illusoir te maaken.

En nu mag Verschoor, al voorlezend, met grooten nadruk spreken, en moeten de leden van het Prov. Kerkbestuur hun ooren spitsen, want nu zal hun worden bekend gemaakt wat zij zoo met een met Van Rhee en Meerburg kunnen doen.

„zullende zoodanige Predikanten onder welke of hoedanige wijze dan ook, die zich hieraan schuldig maaken, door de respectieve kerkeraden, of bij nalatigheid van dien, door de Classen, waaronder zij ressorteeren ten allerernstigste gereprimendeerd, en volhardende, als moedwillige overtreders der kerkelijke wetten worden gestraft, zelfs, tot suspensie en afzetting van hunnen dienst.“

Het stuk is nog veel langer, maar het Prov. Kerkbestuur heeft nu den stok in handen, en stuurt de beide predikanten, die een onwelkom request aan de Haagsche Synode zonden, een zeer lang vonnis van afzetting, waarin bij deze „hoofdeden van hunne demissie“ ook nog minder belangrijke fouten worden opgesomd.

Uit den volgenden brief van Augustini (geschreven Zondag 29 Nov. aan Pape, die hem aan Janssen doorzond) blijkt dat de afgezeten pas een week later afschrift van hun vonnis ontvingen (de militaire bezetting moest zoo mogelijk eerst geregeld worden!)

's Hertogenbosch, den 29 Nov. 1835.

„Amice, ik kan mij thans eerst zetten tot een meer volledige beantwoording uwer laatste missiven. Van Rhee en Meerburg zijn Dinsdag 11. afgezet. Wij hebben den Gouverneur daarvan kennis gegeven en tevens in consideratie of het niet noodzakelijk ware tot beveiliging der ringbroeders, die daar te Veen en te Almkerk moesten prediken en tot bewaring van orde en rust, ten goede der ingezetenen, om eenige militie derwaarts te detacheren, en wel vóór Zondag den zesden December aanstaande, vermits aldan de vervulling der predikbeurten door naburige leeraren een aanvang moet nemen.“

Tusschen haakjes: De Roomsche Gouverneur, Baron van den Bogaerde van ter Bruggé, wil dit verzoek niet direct in, alle betrokken burge-

meesters schrijven hem dat militie niet noodig zal zijn, en de diensten op 6 Dec. verlopen ook in alle rust en orde.

„Afschriften der uitspraken zullen aan de bezaarden en aan hunne kerkeraden, door onzen bediende, tegen Dingsdag of Woensdag aanst. zoo ik hope in handen komen — en wanneer ik vaardig geholpen worde door copyisten, tegen denzelfden tijd ook aan het respectieve Classikale Bestuur. Ik melde dit zoo spoedig mogelijk, vooraf aan u, opdat terstond alle de maatregelen, die door omstandigheden, en naar reglementaire bepalingen vereischt worden, zouden kunnen genomen worden.“

Pape begrijpt den wenk, en schrijft o.m. oogenblikkelijk aan Janssen (30 Nov.):

„Mag ik u praecalabel verzoeken (wat ik ex officio nader zal doen) om te willen zorgen, dat de tractementen dezer loopende quartalen volgens de wet, ten mijnen name geordonneerd worden. Ik verzoek zulks ook vroeger, ten opzichte van Scholte, doch er is niet aan beantwoord; als quaestor heb ik er dan eenig voordeel van, en kan mijne verschotten (Class. proceskosten) incasseeren, dat anders zoo moeyelijk gaat.“

Dit verzoek om de tractementen van Meerburg en Van Rhee (nog voor deze zelf kennis van hun afzetting hebben!) moet zijn ingewilligd, want 16 Jan. triumpheert de scriba:

„Het Prov. Kerkbestuur heeft eene rekening aan Van Rhee en Meerburg van f180 of daaromtrent, ons bestuur van f20. Ik had gehoopt, dat men op de gewone Prov. Vergadering (op 7 Oct.) de zaak had afgedaan, waartoe dezelve in staat was gesteld, doch er is eene extra vergadering gehouden. Ik hoop dat Augustini aan zijn geld zal komen, gelukkig dat ik het mandaat van Van Rhee en Meerburg onder mij heb.“

W.

K. B.

ZENDING EN EVANGELISATIE

Vruchten van Tambaram.

II.

Bezwaren tegen conferentiële avondmaalsviering.

In een vorig artikel spraken wij over één van de vruchten van Tambaram: de versterking van het gevoel van saamhoorigheid tusschen de verschillende deelnemers der Conferentie uit meer dan 70 verschillende landen en behoorend tot verschillende rassen.

Bijna al de aanwezigen zijn diep onder den indruk gekomen van het oecumenisch karakter van de christelijke kerk, zooals die in Tambaram openbaar werd.¹⁾

Natuurlijk was deze vergadering van den Internationalen Zendingsraad geen kerkelijke samenkomst, een oecumenisch concilie of i.d., ook al waren vele deelnemers officieel door hun kerken afgevaardigd. Was dat het geval dan zouden zeer vele afgevaardigden er niet zijn geweest. Ook de leden van onze Hollandsche en Indische Gereformeerde kerken niet. (Ds Harrenstein, Ds Pos en Dr Wardaja.)

Het is m.i. daarom ook niet juist, dat op zulke conferenties het H. Avondmaal wordt gevierd, zooals blijkbaar steeds meer de gewoonte wordt. Hoe plechtig en indrukwekkend zulk een avondmaalsdienst ook moge zijn, zij hoort op zulk een niet-kerkelijke conferentie niet thuis. Temeer omdat de eenige eisch, die voor het toetreden tot dit H. Avondmaal wordt gesteld, de deelname aan de Conferentie is, terwijl het wel zeker is, dat ook verscheidene „moderneren“ ter Conferentie aanwezig waren. Bovendien werd te Tambaram het avondmaal zoowel volgens den Gereformeerden als volgens den Anglikaanschen ritus bediend.²⁾

Ik kan mij voorstellen, dat men op zulk een oecumenisch georiënteerde conferentie, waar zendingsarbeiders uit alle taal en volk en natie zijn saamgekomen, om met elkander te spreken over het allen gemeenschappelijke werk, in de gehoorzaamheid aan één Heer en Heiland, die aller Zender is, een gemeenschappelijke avondmaalsviering als iets vanzelfsprekends beschouwt, en meegesleept door het diep gevoel van opgenomen te zijn in zulk een wereldwijde gemeenschap van Christenen, met ontroering aan zulk een avondmaalsbediening deelneemt en er later over schrijft als één van de hoogtepunten der Conferentie (ook in ons hart leeft het verlangen naar een tijd, waarin zulk een avondmaalsgemeenschap met al de geloovigen mogelijkheid en werkelijkheid zal zijn), maar ik geloof dat de deelname aan zulk een avondmaalsviering voor ons toch alleen maar mogelijk is in den kerkelijken weg.

Zelfs ben ik er van overtuigd, dat een gemeenschappelijke avondmaalsviering als te Tambaram (of op welke oecumenische conferentie ook) een waarachtig zoeken van kerkelijke vereeniging in den weg staat.

Een openlijk getuigenis, dat men op grond van

zijn overtuiging niet aan zulk een avondmaalsdienst kan deelnemen, kan m.i. meer bijdragen tot een helderder inzicht in de smadelijke verscheurdheid van het lichaam van Christus en tot een geloovig zoeken van eenheid in den door God ons geboden kerkelijken weg, dan een vol ontroering deelnemen aan zulk een avondmaalsviering. Als vanzelf komt dan immers de gedachte op, dat het met de verscheurdheid van Christus' lichaam toch nog wel wat meevalt. „Hier was dat wonder“, lezen wij dan ook in het Tambaramnummer van „De Opwekker“ (Febr. 1939, p. 62), „dat wij allen één lichaam zijn, dewijl we allen eens broods deelachtig zijn“. In werkelijkheid was de tegenstelling tusschen het persoonlijk gevoel van kerkelijke gemeenschap (één lichaam) en de droevige werkelijkheid van kerkelijke verscheurdheid (pluraliteit van vertegenwoordigde kerken) wel heel schrijnend.

Het is er mee als met het zenden van officiële vertegenwoordigers van de eene kerk naar de andere in dezelfde plaats bij de intrede van een predikant. Dat lijkt heel „oecumenisch“, maar in werkelijkheid is het met een waarachtig streven naar kerkelijke eenheid geheel in strijd. Want zulk een „handreiking over de kerkmuren heen“ stompt af voor het besef van de zonde der gescheidenheid en bedekt de voor Christus smadelijke werkelijkheid der verscheuring met een schijn van kerkelijke gemeenschap, die practisch den drang naar waarachtige vereeniging op den achtergrond dringt.

Om deze reden geloof ik ook, dan een niet-deelnemen aan een conferentie-avondmaalsdienst als te Tambaram, met openlijk schuldbelijden voor God, meer dienstbaar is voor een waarachtige heeling van de breuk in Christus' kerk dan een praematuur aanzitten aan den avondmaalstafel met velen, waarmee men kerkelijk te recht of ten onrechte gescheiden leeft. Persoonlijke ontroering door momenteel eenheidservaring bij het gemeenschappelijk gedenken van de breking van Christus' lichaam voor onze zonden belet ons dan de smadelijkheid te zien, die Christus wordt aangedaan door het tegelijkertijd laten voortbestaan van de breking van Zijn lichaam door onze zonde.

Hoeveel internationale zendingsconferenties als die te Tambaram ook kunnen bijdragen voor het kerkelijk herenigingswerk, door de gemeenschappelijke beraadslaging en discussie over het wezen van de kerk en over haar taak in deze wereld (en ik beschouw den groei van het oecumenisch bewustzijn door zulke samensprekingen wel degelijk als één der vruchten van Tambaram), toch wordt m.i. door zulk een niet door Christus gewilde avondmaalsviering bijna evenveel afgebroken als door de Conferentie zelf aan oecumenisch besef werd opgehouwd, al de hooggestemde lofprijzingen ten spijt.

De noodzaak van samenspreking.

Van veel grooter belang acht ik het feit, dat de conferentie van Tambaram, misschien zelfs meer dan die te Edinburgh en Jeruzalem, duidelijk heeft aangetoond, dat we in de huidige wereld-zendingssituatie allerwege met vrijwel overeenkomstige zendingsvraagstukken te doen hebben. Gemeenschappelijke bespreking daarvan op een conferentie, waar afgevaardigden uit de geheele zendingswereld zijn samengekomen, en welke door degelijke studie en grondig onderzoek is voorbereid, kan niet anders dan vruchtbaar zijn. Als het maar eenigszins mogelijk is, behooren ook Gereformeerden, als buitengewone leden of als gasten of hoe dan ook op zulk een conferentie aanwezig te zijn.

We hebben er veel te leeren. „De zendingsproblemen worden steeds ingewikkelder“, zoo schreef kortgeleden nog onze Hoofdredacteur, naar aanleiding van de inaugurele oratie van Prof. J. H. Bavinek. En hij vervolgde terecht „naast op eigen principiële basis gestelden zendingsarbeid wordt ook een consulteren van andere bij de zending geïnteresseerden steeds noodiger“.

Wij kunnen er ook invloed uitoefenen. Als we maar niet bang zijn om voor onze overtuiging uit te komen. In onzen tijd, nu men ook in de internationale zendingskringen bij het bespreken van allerlei zendingsvraagstukken meer dan vroeger streeft naar een principiële fundeering, waarbij aan de Schrift een steeds meer centrale plaats gegeven wordt, kunnen ook de Gereformeerden hun bijdrage leveren tot een oplossing van deze vraagstukken naar de mate van het hun door God geschonken licht. In dit opzicht hebben de Gereformeerden, die steeds gewoon waren zich op Gods Woord te gronden in al hun zendingswerk, zelfs iets vóór hoven vele andere zendingsarbeiders. En telkens weer blijkt, dat men hereld is om naar ons te luisteren, wanneer met kennis van zaken gesproken wordt. Zoo kunnen ook wij onze bijdrage leveren m.n. in het terugroepen van de wereldzending naar Gods Woord. „De stem en het werk van alle kerken, die leven uit den Bijbel“, schreef Ds Pos terecht in zijn verslag, „is een machtige factor tot behoud“. Prof. J. H. Bavinek zal niet het minst in dit opzicht, dus wat onze Gereformeerde beginselen betreft, een „representatieve figuur“ dienen te zijn. God stelde hem daarin tot een zegen.

Zoolang dergelijke conferenties een louter be-

raads-
en de
seeren
ook v
overw
ik gee
moelij
slag e
wat st
geoorl
overtu

Dat
maak
ferent
deeln
slagig
goed
spreek
bepaal
lijk vo
Dat
moge
deeln
meeged
belang
de Cor
dit we
achte,
thans
weinig
zijn str
georici
Naar n
de plei
verleen
5 minu
eigenha
terwijl
ruinisch
één ge
wereld
streng
gestelde
gaderin
duidelij
mogelijk
in even
deelnan
ties te
kan, da
doende

D
overv
lijk gev
van de
— dat
vroeger
haram
constate
Zending
is gestu
De In
zaam v
van het
„Leeken
„modern
Tambar
het boek
oproep
koers v
Wie d
nalen Ze
in een
niet an
Gode zij
betreft,
Zeker,
dat wij
eerst de
bestude
cussies i
is een k
De ori
Tambara
zonder u
lijken dr
oriënte
stukken.
meening
„Comit
heeft zell
in de ric
En het w
in zijn b
conferent
dich aan
groepen
als een g
mate de
langer he
Het lijk
die tot d
is in het
sche afge
heb er vr
dat de in